

**Савастєєва О.М.** к.е.н., доцент кафедри  
фінансів, банківської справи та страхування  
ОНУ імені І.І.Мечникова, м.Одеса, Україна

## **АНАЛІЗ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДНИХ ВИПЕРЕДЖАЛЬНИХ ІНДИКАТОРІВ ДІЛОВИХ ОЧІКУВАНЬ**

В сучасних умовах господарювання ділова активність є поняттям, що узагальнює та характеризує динаміку розвитку підприємств на довгострокову перспективу; ділова активність представляє собою комплексну характеристику сукупних зусиль, націлених на забезпечення сталого розвитку і досягнення певних результатів у різних напрямках діяльності. Як зазначають Матковський

С.О., Гринькевич О.С., Сорочак О.З., Гальків Л.І., Прокопович-Павлюк І.В., основними цілями оцінки та аналізу ділової активності підприємств є здійснення ефективних управлінських рішень з метою забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності за умов ринкового середовища [1]. До того ж, ділова активність є досить широким поняттям та охоплює всі вектори господарської діяльності. Саме тому ефективний фінансовий менеджмент на підприємстві обов'язково спирається на результати аналізу ділової активності.

В практичному аспекті аналіз ділової активності на підприємстві реалізується безпосередньо на якісному та кількісному рівнях. Здійснення фінансового аналізу на якісному рівні відбувається шляхом оцінювання підприємства на підставі порівняння з іншими суб'єктами господарювання, що мають схожі, а значить зіставні умови підприємницької діяльності: галузь економіки, ринки збуту продукції, структуру капіталу та ін.; або з корпорацією, що має найкращі показники діяльності (бенчмаркінг). Така якісна оцінка передбачає перелік певних критеріїв оцінки.

Необхідно зазначити, що при здійсненні оцінки ділової активності підприємства не варто застосовувати лише якісні параметри, адже у них є суттєвий недолік – вони можуть мати досить суб'єктивний характер, не підтверджуються конкретними одиницями виміру, внаслідок чого неможливо відслідкувати їх динаміку. Саме тому фахівці поряд із якісними критеріями оцінки виокремлюють певний набір кількісних критеріїв, які відповідно представляють собою економічні показники та коефіцієнтів, що створюють можливість провести точний та детальний аналіз ділової активності підприємства. Практика фінансового аналізу виділяє наступні напрями для здійснення такого виду оцінки:

- 1) за ступенем виконання бізнес-плану на підставі аналізу відповідних показників;
- 2) за рівнем ефективності використання матеріальних та фінансових ресурсів.

У фінансовій літературі показниками (коефіцієнтами), що формують ґрунтовне уявлення щодо рівня ділової активності підприємства, є такі коефіцієнти, як коефіцієнт оборотності активів, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, строк погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей, коефіцієнт оборотності матеріальних запасів, тривалість операційного циклу, тривалість фінансового циклу, коефіцієнт оборотності основних засобів, період обороту чистого робочого капіталу, коефіцієнт оборотності чистого робочого капіталу, коефіцієнт оборотності власного капіталу.

Водночас необхідно зазначити, що в сучасних умовах значення особливої актуальності набуває формування індикаторів ділових очікувань суб'єктів господарської діяльності, які застосовуються для дослідження періодів зростання та спаду економічного розвитку з місячною або кварталною періодичністю, а також передбачати поворотні точки.

Вимоги, що містить Спеціальний стандарт поширення даних Міжнародного валютного фонду передбачають впровадження випереджальних індикаторів (Forward-looking indicator(s) (FLIs)) як рекомендованої категорії даних [2]. Розрахунок індикаторів ділових очікувань (індикатори ділової впевненості у промисловості, будівництві, роздрібній торгівлі, сфері послуг, сфері фінансових послуг; індикатор споживчої впевненості; індикатор ділового клімату; індикатор економічних настроїв) здійснюється на підставі даних обстежень ділової активності підприємств промисловості, будівництва, роздрібною торгівлі, сфери послуг та даних щодо очікувань споживачів, що надходять із зовнішніх джерел, та на підставі методології країн Європейського союзу.

Так, за даними Національного банку України щодо дослідження індексу ділової активності у другому кварталі 2019 року майже третина українських підприємств – 29,5% – розраховує на поліпшення свого фінансово-економічного стану впродовж наступних 12 місяців. Рівень ділової активності підприємств залишається високим: індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців становить 117,8% (у попередньому кварталі – 119,7%). Майже третина компаній – 29,5% – очікує поліпшення свого фінансово-економічного стану впродовж наступних 12 місяців, лише 6,6% – погіршення. Решта компаній не прогнозують змін. Найбільш оптимістично налаштовані компанії у сфері будівництва [3].

При цьому, власне збільшення ділової активності, прогнозують підприємства майже всіх видів економічної діяльності. Суб'єкти підприємницької діяльності розраховують на позитивну динаміку аналітичних показників фінансово-економічного стану своїх підприємств, завдяки зростанню обсягів виробництва та розширенню ринків збуту продажу продукції, зокрема, в інших країнах. З цією метою корпорації планують збільшити обсяг інвестицій в обладнання та залучати значні кредитні ресурси.

Майже 40% компаній прогнозують зростання обсягів продажу впродовж наступних 12 місяців. Лише 9,8% очікують їх зниження. Найбільш оптимістично налаштовані підприємства будівництва, сільського господарства, переробної промисловості та торгівлі. Третина компаній очікує зростання експорту. Водночас, бізнес знизив очікування щодо підвищення зарплати працівникам. Зросла частка компаній (з 25,4% до 33,7%), які прогнозують незмінність видатків на оплату праці упродовж наступних 12 місяців. Натомість, до 65,4% скоротилася частка компаній, які вважають, що їхні видатки на оплату праці працівників упродовж наступних 12 місяців зростуть (у попередньому опитуванні – 74,1%). Менше одного відсотка компаній прогнозують зниження зарплат. Частка компаній, що планують залучати кредити упродовж наступних 12 місяців, зросла до 41,5% (з 38,2% квартал тому). Найбільше таких підприємств у переробній промисловості, а також в енерго- та водопостачанні. Основними факторами, що за оцінками бізнесу обмежують спроможність нарощувати виробництво, залишаються високі ціни на енергоносії, а також на сировину та матеріали [3].

Підсумовуючи викладене, а також результати попередніх досліджень щодо методології аналітичної роботи на підприємстві [4], необхідно зазначити наступне. Ділова активність суб'єкта господарювання за сучасних ринкових умов

на сьогодні представляє собою інтегральну характеристику підприємства стосовно його відповідності об'єктивним економічним умовам, що склалися в певний момент часу. Саме ділова активність охоплює основні вектори, спрямовані на підвищення рівня конкурентоспроможності. Окрім того, в сучасних умовах моніторинг стану ділової активності, який здійснюють фінансові менеджери на підприємстві з метою прийняття ефективних управлінських рішень на рівні суб'єкта господарювання, набуває особливого значення, оскільки результати цього моніторингу використовуються для оцінки підприємством перспектив власного розвитку, а шляхом інтеграції цих даних у індекс ділової активності, створюють основу для прогнозування тенденцій макроекономічних показників на довгостроковий період.

***Список використаних джерел:***

1. Матковський С.О., Гринькевич О.С., Сорочак О.З., Гальків Л.І., Прокопович-Павлюк І.В. Статистика підприємств: навч. пос. / За ред. С. О. Матковського. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2013. – 560 с., с. 314
2. The Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys: User Guide. – Brussels: European Commission, Directorate General for Economic and Financial Affairs, 2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://ec.europa.eu/economy\\_finance/db\\_indicators/surveys/documents/bcs\\_user\\_guide\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/documents/bcs_user_guide_en.pdf)
3. Третина підприємств очікує на покращення фінансового стану — НБУ. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2741902-tretina-pidpriemstv-ocikue-na-pokrasenna-finansovogo-stanu-nbu.html>
4. Савастєєва О.М. Методи аналізу ймовірності банкрутства як один з основних елементів антикризового менеджменту // Економічна аналітика: сучасні реалії та прогностичні можливості [Електронний ресурс]: Зб.матеріалів Міжнародної науково – практичної конференції; 19 квітня 2019р. – Київ: КНЕУ, 2019. – 352 с., с.271-274.